

Plenum

Torsdag 13.9.2018 kl. 15.59—18.11

2.1. Muntlig fråga om tillgången till FPA-skjutsar (Katja Taimela sd)

Muntligt spörsmål MFT 125/2018 rd

Muntlig frågestund

Talman Paula Risikko: Frågestunden inleds av den socialdemokratiska riksdagsgruppen, ledamot Taimela, varsågod.

Debatt

16.00 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustajina olemme saaneet paljon palautetta kansalaisilta, kuinka Kela-kyytien tilauskeskuksissa ei vastata, kyydit jäävät saapumatta tai sairaat ihmiset odottavat tuntikausia. Heinäkuun alussa voimaan astuneen taksilain uudistuksen myötä hallitus laittoi kerralla uusiksi Suomen sinällään toimivan taksijärjestelmän. Lakiuudistuksen jälkeen Kela-kyytien saatavuus on ollut sekaisin, ja ongelmat jatkuvat uhkasakoista huolimatta. Julkisuudessa olemme saaneet lukea muun muassa 10-vuotiaasta Oskarista, joka liikuntavammaisena odotti 42 minuuttia taksia yksin peläten, pääseekö perille.

Odotetusti pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa uudistus on monipuolistanut palveluiden saatavuutta. Muualla maassa viesti on täysin toisenlainen. Taksiryttäjät ovat lopettaneet tai siirtyneet keskuskaupunkeihin. Mitä hallitus aikoo tehdä koko maan lasten ja sairaiden taksipalveluiden varmistamiseksi jatkossa?

Puhemies Paula Risikko: Nyt on valitettavasti sillä tavalla, että vastaava ministeri ei ole paikalla, mutta sopiiko, että joku ministereistä vastaa tähän? Me emme voi kovin kauaa jatkaa tätä keskustelua, koska vastuuministeri ei ole paikalla, mutta aloittaisiko ministeri Berner? — Olkaa hyvä. [Välihuutoja vasemmalta]

16.02 **Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymyksestä, ymmärrän erittäin hyvin tämän huolenaiheen.

Laki liikenteen palveluista säätelee sitä, miten muun muassa taksimarkkina osana henkilöliikennepalveluita toimii jatkossa Suomessa. Laki liikenteen palveluista ei säätele sitä, miten julkinen sektori ostaa palveluitaan ja miten julkinen sektori kilpailuttaa. Näin ollen se, millä tavalla kunnat tekevät ostopäätöksiään tai kilpailuttavat esimerkiksi koulukyytejä, on heidän päätösasioitaan. Vastaavasti Kela-kyytien osalta Kelan kilpailutus kuuluu STM:n alaisuuteen ja siten ministeri Mattilan toimivaltaan. Tästä osa, myös näihin liittyvää lainsäädäntöä, on erikseen hyväksytty muun muassa eduskunnassa ja myöskin käsitelty täällä.

Punkt i protokollet PR 83/2018 rd

Sen sijaan kannamme kyllä yhteistä huolta siitä, miten asia voitaisiin parhaiten ratkaista. Olemme myöskin käyneet Kelan, STM:n ja LVM:n välillä keskustelua siitä, voimmeko tukea tätä kilpailutusta ja siihen liittyviä haasteita parantamalla sääntelyä niin STM:n kuin myöskin LVM:n puolella.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän muutama lisäkysymys, mutta pyydän huomioon, että me joudumme siirtämään tämän siihen kyselytuntiin, jolloinka ministeri Mattila on paikalla. Mutta otetaan muutama lisäkysymys, edustaja Taimela jatkaa.

16.03 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni seuraava jatkokysymys liittyy selkeästi kyllä liikenne- ja viestintäministeriön alaan.

Liikenne- ja viestintäministeri Berner on kertonut julkisuudessa useasti kesän aikana, ettei liikennepalvelulaki koske Kela-kyytejä, eikä vaatinut Kelaa nyt kilpailuttamaan. Tämä on osaltaan oikein, mutta lakiuudistus sotkee juuri niitä taksimarkkinoita, joilta Kela kyytinsä ostaa.

Kela esitti ilman menestystä vanhan mallin korvausmenettelyn jatkamista vuoden loppuun siirtymäaikana kilpailutukselle. Lopulta Kelan oli kuitenkin pakko kilpailuttaa kyytinsä, jotta se saattoi varmistua korvattavasta hintatasosta. Tuskin hallituksellakaan oli sellainen ajatus, että Kelan olisi pitänyt korvata taksien vapaa hinnoittelu valtion budjetista.

Kysyn hallitukselta, vaikka ministeri Berner siihen jo viittasi jonkun verran: ettekö nähneet näitä ongelmia etukäteen ja miten koordinoitte valmistelun liikenne- ja viestintäministeriön ja Kela-kyytien korvaamisesta vastaavan sosiaali- ja terveysministeriön välillä jatkossa, jotta nämä ongelmat oikeasti poistuvat välittömästi?

16.04 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä me näimme nämä ongelmat ja kyllä itse asiassa kiinnitimme myös eduskunnan huomiota niihin koko kevään tänä vuonna ja edellisenä.

Tämä prosessi Kelan kilpailutuksesta käynnistyi marraskuussa 2017, ja kävimme yhteisiä keskusteluita ja kiinnitimme huomiota myöskin siihen, että ennustamme tämän kilpailumallin tuottavan haasteita kilpailutuksen lopputuloksena.

Sille, että Kelan olisi pitänyt kilpailuttaa juuri niin, että Kela-kyytien kilpailutus astuisi voimaan samana päivänä kuin laki liikenteen palveluista, ei todellakaan ollut minkäänlaisia välttämättömyyttä. Kela olisi voinut kilpailuttaa jo silloin, kun laista tehtiin puolitoista vuotta sitten päätöksiä, jos se olisi halunnut tehdä tämän kilpailutuksen ennen lain liikenteen palveluista voimaantuloa.

Muistutan myös, että STM teki hinta-asetuksen varmistaakseen juurikin sen, että Kelalle [Puhemies koputtaa] on asetettu kiinteä kattohintaa. Tämä tarkoittaa myöskin sitä, että Kela olisi voinut [Puhemies: Aika!] kilpailuttaa senkin jälkeen, kun laki liikenteen palveluista on tullut voimaan, mahdollistaen siten myös uusien toimijoiden [Puhemies: Aika!] osallistumisen kilpailutukseen, mikä nyt ei ollut mahdollista.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa.

16.06 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tapasin Pirkanmaan maakunnassa asuvan yli 80-vuotiaan rouvan, joka oli yrittänyt soittaa useana päivänä ja tuntitolkulla Kela-taksia päästäkseen Tampereen yliopistolliseen sairaalaan. Hän ei

Punkt i protokollet PR 83/2018 rd

ollut päässyt puhelinlinjasta läpi ja lopulta joutui maksamaan kyydin itse, koska sairaalaan oli päästävä. Matka maksoi 130 euroa, ja hänellä oli noin 700 euron eläke. Osasin neuvoa häntä hakemaan korvausta, mutta näitä vastaavia esimerkkejä on hyvin paljon Suomessa.

Fakta on se, että voimaan astunut taksilaki on pakottanut kilpailuttamaan myös Kela-taksit. Omavastuita on nostettu jopa 25 euroon suunta, ja ehkä käytännön esimerkki, joka kentältä nousee, on tämä Kela-matkojen, meno-paluumatkojen, mahdollistaminen. Ja se viesti liikenneministeriöltä on tullut, että ei ole suostuttu tähän, että meno- ja paluumatka voitaisiin hoitaa samalla taksilla. Voisitteko, ministeri Berner, antaa suostumuksenne Keralle, että myös meno ja paluu voidaan hoitaa samalla kyydillä?

16.07 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kela on valinnut kilpailutusmallinsa, ja siinä on kieltämättä haasteita. Näihin haasteisiin on tarttunut myös kilpailuviranomainen, joka tekee asiasta tällä hetkellä selvitystä. On selvä, että tätä kilpailumallia on katsottava paremmaksi, mutta haluan kuitenkin kiinnittää huomiotanne myöskin siihen, että kun olemme Kelan kanssa hyvässä yhteistyössä käyneet läpi sitä, kuinka kyytien saatavuus tällä hetkellä toimii, niin noin 99 prosenttia kuitenkin saa sen kyydin, jota tarvitsee. Mutta on selvää, että yhtään asiakasta, yhtään käyttäjää, yhtään kyydin tarvitsijaa ei saa jättää kyydin ulkopuolelle. Tähän haamme ratkaisua ja katsomme, miten tätä mallia voisi parantaa, mutta muistutan edelleen siitä, että Kela ei ole liikenne- ja viestintäministeriön ohjauksessa eikä valvonnassa emmekä pysty tähän STM:n sääntelyyn suoraan vaikuttamaan, vaan kyllä Kela tekee itsenäiset päätöksensä. Haluamme kuitenkin olla tässä tukena ja apuna huolehtien siitä, että ne hyvät asiat, jotka tästä laista syntyvät, ovat myöskin sitten tulevaisuudessa Kelaakin palvelevia.

16.08 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Berner, te syytätte nyt tästä kaikesta Kelaa, näin minä tämän ymmärrän. Kelan valtuutettuna on pakko kysyä, että eikö, ministeri Berner, Kela todellakaan kertonut teille etukäteen, millaiseen sotkuun Kela-kyytien osalta joudutaan, jos aikataulu tässä lakiesityksessä on tämä. Eikö siis pyydetty Kelan osalta lykkäystä aikatauluun, jotta olisi pystytty paremmin varmistamaan palvelut ja kyydit ihmisille? Minusta me emme voi syyttää tästä Kelaa, vaikkakin Kela on vastaanottanut ihmisten pettymykset Kela-kyytien osalta. Lakimuutokset ovat kuitenkin lähteneet täältä.

Itse olen saanut heinäkuun alusta asti viestejä Satakunnasta kyytiongelmistä, ja ihmiset kysyvät, miksi heitä kohdellaan näin kaiken sairastamisen ja muutenkin haastavan elämäntilanteen keskellä. Ei siihen ole mitään hyväksyttävää syytä, ei yhdenkään sairaan, vammaisen eikä vanhuksen osalta. Ministeri Berner, [Puhemies koputtaa] eikö olisi nyt anteeksipyyntö paikka näiltä ihmisiltä, näiltä autoilijoilta, [Puhemies: Aika!] jotka ovat menettäneet elantonsa, ja Kelalta?

Puhemies Paula Risikko: Yritetään pysyä minuutissa.

16.09 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietenkin ihan selvää, että jokaisen tulee saada se palvelu, johon hän on oikeutettu, ja myöskin, mihin me olemme yhteisesti sitoutuneet, että niitä palveluita tuotetaan. Haluan kuitenkin myöskin kiinnittää huomiotanne siihen, että olimme aktiivisesti mukana siinä keskustelussa, kun Kela valmisti kilpailutustaan, ja kiinnitimme myös Ke-

Punkt i protokollet PR 83/2018 rd

lan mutta myöskin täällä monien edustajien huomiota siihen, että tässä mallissa on suuri riskinsä, kun kilpailutetaan kokonaisvaltaisia toimijoita ja välityskeskuksia. Nyt se riski on osin realisoitunut. Samanaikaisesti STM on kuitenkin säädellyt Kelan osalta enimmäishinnasta, joka sekin omalta osaltaan on luonut selkänöjää järjestelmään mutta samalla myöskin poistanut ne hyödyt, joita laista liikenteen palveluista olisi voinut syntyä.

Meidän yhteinen tehtävämme on huolehtia siitä, että saamme tätä asiaa parempaan suuntaan, ja, niin kuin totesin, tätä on tehty hyvässä yhteistyössä, mutta kysymys ei ole siitä, että nyt meidän pitäisi yksipuolisesti hakea ratkaisuja. Laki liikenteen palveluista antaa liikkumatilaa. [Puhemies koputtaa] Nyt sen liikkumatilan sisäpuolella pitäisi tehdä viisaita ratkaisuja.

16.11 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kilpailutuksen myötä tehty ota tai jätä -sopimus ei ole ollut taksikuskeille hyvä. Puuttuu paljon autoja, ja sitä kansalaispalautetta näiltä sairailta ja vammaisilta, jotka tarvitsevat niitä kyytejä, tulee esimerkiksi siitä, että liikenteessä ovat nyt hissittömät taksit ja he eivät pääse nousemaan sinne taksiin. Kela hakee säästöjä, ja kyllähän niitä säästöjä tulee, kun eivät autot ole liikenteessä. Minä kysyisinkin teiltä, vaikka nyt itse ministeri Mattila ei ole paikalla: onko tämä teistä inhimillisesti ajateltuna oikein, ja mitä aiotte tehdä vastaisuudessa, että tällaisia sääntöjä ja lakeja ei tehdä, että nämä ihmiset, jotka siellä odottavat kyytejä tai joita asia koskettaa, eivät joudu tällaiseen tilanteeseen? Tämähän on täysin kestäväntöntä.

Ja se, mikä ehkä tämän ytimessä on pahinta, on se, että puhelinkeskukset eivät toimi ja muun muassa henkilöstö, sairaalassa henkilökunta, joutuu jonottamaan — se on pois heidän työajastaan — sinne palvelukeskukseen. Mitä tälle tehdään, ja mitä te vastaatte tähän? Onko tämä inhimillisesti oikein, ja mikä on teidän linjanne?

16.12 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Linjamme on se, että me huolehdimme siitä, että niin Kela kuin myöskin muut toimijat saavat tämän asian kuntoon, ja käsitykseni mukaan Kela on asiassa myöskin ollut aktiivinen ja toiminut. On selvää, että tämä ei ole oikein, että ihmisiä jää vaille palveluita. On myöskin selvää, että siihen asiaan pitää löytää korjausta. On myöskin selvää, että kilpailutuksen osalta tehty malli ei ole nyt riittävän hyvä. Ja niin kuin totesin, tässä asiassa on käyty jo useita keskusteluja Kelan, liikenne- ja viestintäministeriön, STM:n ja kilpailuviranomaisen välillä. Haemme siihen ratkaisuja, miten tätä tilannetta voidaan sitä kautta parantaa.

Mutta keskeistä on tällä hetkellä myöskin se, että Kela huolehtii tekemiensä sopimusten toimeenpanosta ja siitä, että välityskeskukset myöskin toimivat sillä tavalla kuin on sovittu. Ja tämän osalta Kela on kyllä ryhtynyt myöskin toimenpiteisiin ja vienyt asiaa eteenpäin.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän vielä yksi vastauspuheenvuoro, sitten siirrytään toiseen kysymykseen ja palataan tähän sitten muina kyselytunteina vielä.

16.13 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsitykseni on se, että Kela on tehnyt tosiaan parhaansa tämän lain puitteissa ja ottanut muun muassa käyttöön sanktiot näille välityskeskuksille, mikä on osassa maata parantanut tilannetta. Mutta Kelahan tosiaan soveltaa eduskunnan säätämää lakia ja joutuu toimimaan sen

Punkt i protokollet PR 83/2018 rd

puitteissa. Sen vuoksi minusta on tärkeä tämä kysymys, joka täällä on esitetty nyt useampaan kertaan, eli se, mitä hallitus voi tehdä tässä tilanteessa, kun on ilmennyt, että taksi-kydyt eivät tosiaan toimi sillä lailla, tällä kilpailutuksen aikataululla ja sitten sillä hinnoituksella, joka tulee STM:stä. On ongelmallisia tilanteita, joissa esimerkiksi dialyysipotilaat joutuvat tuntikausia odottelemaan, eivätkä taksit saa korvausta siitä odotusajasta, jolloin tulee ongelmia taksien saatavuudessa. Minäkin kysyn nyt vielä uudestaan: onko liikenneministeriössä yhteistyössä STM:n kanssa pohdittu sitä, miten tätä lainsäädäntöä ja säännöstöä nyt mahdollisesti voitaisiin korjata, jotta me pääsisimme pois tästä ongelmallisesta tilanteesta hyvin haavoittuvien ihmisryhmien kohdalla?

16.14 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kela ei ole kilpailuttanut tätä hankintaansa uuden lain sallimien puitteiden mukaisesti. Kela on sinänsä palauttanut sinne tietynlaisia sääntelyitä, kuten enimmäishinnan, jonka olemme poistaneet tästä laista, joka nytten on käytössä muilla toimijoilla, ja Kela on lähtenyt kilpailuttamaan välityskeskustoja, jotka eivät ole tämän nyt voimassa olevan lain ytimessä. Eli tämä nykyinen laki jo sinällään mahdollistaa toisenlaisen kilpailutuksen, myös sen, että voisi taksitoimijoiden kanssa tehdä suoriakin sopimuksia, ja sen, että voisi sallia useamman palveluntuottajan synnyttävän palveluita tähän järjestelmään. Laki ei tässä sinänsä ole esteenä. Esteenä ovat tällä hetkellä ne sitovat sopimukset ja kilpailutukset, joita on tehty ennen lain voimaantuloa. Ja nytten meillä ei olekaan kovin yksinkertainen rasti huolehtia siitä, miten tällaista tilannetta lain kautta voitaisiin korjata. Parhaiten se korjaantuu sillä, että sitä kilpailutuksen toimeenpanoa arvioidaan ja mahdollistetaan nyt jo voimassa olevan lain kautta laajempi palveluntuottajien pääsy tähän järjestelmään kuin mitä tällä hetkellä tämä kilpailutuksen [Puhemies koputtaa] tulos on mahdollistanut.

Frågan slutbehandlad.